

AUTORZY

Prof. dr hab. med. Julian Aleksandrowicz
Prof. dr hab. med. Alfons Chodera
Dr fil. Jan Dobrowolski
Dr med. Witold Dudziński
Doc. dr hab. med. Biruta Fąfrowicz
Dr med. Jerzy Hofman
Dr med. Maria Jurewicz
Dr med. Adam Kazior
Prof. dr hab. med. Jan Kowalewski
Doc. dr hab. farm. Jan Kozłowski
Prof. dr hab. med. Jolanta Krupińska
Prof. dr hab. med. Piotr Kubikowski
Prof. dr hab. med. Jan Łańcucki
Dr hab. n. farm., lek. Janina Majcherczyk
Doc. dr hab. med. Aleksander Mrozikiewicz
Doc. dr hab. farm. Aleksander Ożarowski
Dr med. Bogdan Pirwitz
Dr med. Wojciech Rewerski
Dr med. Arkadiusz Stańczyk
Prof. dr hab. med. Kazimierz Stawiński
Dr med. Augustyn Szozda
Prof. dr hab. med. Jan Szymański
Dr med. Andrzej Tilszer
Doc. dr hab. med. Michał Troszyński
Prof. dr hab. fil. Irena Turowska

ZIOŁOLECZNICTWO

PORADNIK DLA LEKARZY

pod redakcją

doc. dra hab. ALEKSANDRA OŻAROWSKIEGO

Wydanie III

WARSZAWA 1962

PAŃSTWOWY ZAKŁAD WYDAWNICTW LEKARSKICH

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
-------------------------	----

Część ogólna

Współczesne ziołolecznictwo — <i>prof. dr hab. med. Piotr Kubikowski, dr med. Wojciech J. Rewerski</i>	15
--	----

Rośliny lecznicze z upraw i ze stanu naturalnego — <i>prof. dr hab. fil. Irena Turowska, doc. dr hab. farm. Jan Kozłowski</i> . .	21
---	----

Mikroelementy a ziołolecznictwo — <i>prof. dr hab. med. Julian Aleksandrowicz, dr fil. Jan Dobrowolski</i>	27
--	----

Wyciągi roślinne i ich otrzymywanie — <i>dr hab. n. farm., lek. Janina Majcherczyk</i>	38
--	----

Wyciągi wodne	40
-------------------------	----

Wyciągi alkoholowe	42
------------------------------	----

Rośliny lecznicze stosowane w fitoterapii — <i>doc. dr hab. farm. Aleksander Ożarowski</i>	44
--	----

Farmakodynamika ważniejszych substancji roślinnych — <i>prof. dr hab. med. Jolanta Krupińska</i>	283
--	-----

Antrazwiązki	283
------------------------	-----

Azuleny	286
-------------------	-----

Flawonoidy	287
----------------------	-----

Garbniki	292
--------------------	-----

Glikozydy nasercowe (kardenolidy)	294
---	-----

Gorycze	308
-------------------	-----

Kumaryny	309
--------------------	-----

Saponiny	316
--------------------	-----

Słuzы	320
-----------------	-----

Część szczegółowa

Choroby serca i naczyń — <i>prof. dr hab. med. Alfons Chodera, doc. dr hab. med. Aleksander Mrozikiewicz</i>	323
--	-----

Ostra i przewlekła niewydolność serca — <i>Insufficiencia cordis acuta et chronica</i>	324
--	-----

Względna niewydolność krążenia — <i>Insufficiencia circulatoria relativa</i>	330
--	-----

Zaburzenia rytmu serca — <i>Allorhythmia</i>	335
--	-----

Nerwica serca — <i>Neurosis cordis</i>	338
--	-----

Nadciśnienie tętnicze — <i>Hypertensio</i>	339
--	-----

Podciśnienie tętnicze — Hypotensio	344
Dusznicza bolesna — Angina pectoris	346
Schorzenia obwodowych naczyń krwionośnych	348
Leki stosowane w schorzeniach naczyń żylnych	349
Miażdżycza naczyń — Atherosclerosis	350
Choroby układu oddechowego — doc. dr hab. med. Biruta Fajrowicz, prof. dr hab. med. Jan Kowalewski	352
Ostry nieżyt oskrzeli — Bronchitis acuta	358
Przewlekły nieżyt oskrzeli — Bronchitis chronica	359
Rozstrzenie oskrzeli — Bronchiectasis	361
Dychawica oskrzelowa — Asthma bronchiale	362
Zapalenie płuc — Pneumonia	364
Ropień płuc — Abscessus pulmonum	365
Gruźlica płuc — Tuberculosis pulmonum	365
Zapalenie opłucnej — Pleuritis	366
Choroby przewodu pokarmowego — dr med. Bogdan Pirwitz, dr med. Andrzej Tilszer	368
Zapalenie przełyku — Oesophagitis	369
Owrzodzenie trawienne przełyku — Ulcus pepticum	372
oesophagi	375
Achalazja przełyku — Achalasia oesophagi	377
Rak przełyku — Carcinoma oesophagi	380
Uchyłkowatość przełyku — Diverticulosis oesophagi	381
Przepuklina przeponowa — Hernia diaphragmatica	384
Ostry nieżyt żołądka — Gastritis acuta	386
Przewlekły nieżyt żołądka — Gastritis chronica	388
Żółciowy nieżyt żołądka — Gastritis biliaris	390
Zaburzenia neurowegetatywne czynności żołądka — Gas-	396
tropathia functionalis	400
Rak żołądka — Carcinoma ventriculi	407
Wrzód trawienny żołądka i dwunastnicy — Ulcus pepticum	409
ventriculi et duodeni	411
Krwawienia z przełyku, żołądka i dwunastnicy — Haemor-	415
rhagia e tractu digestivo	417
Biegunki — Diarrhoeae	428
Zespół złego wchłaniania — Syndroma malabsorptionis	432
Robaczycza przewodu pokarmowego — Helminthiasis	441
Nienowotworowe choroby jelita grubego	444
Nowotwory jelita grubego — Neoplasma coli	445
Żylaki odbytu — Varices haemorrhoidales	446
Choroby wątroby, dróg żółciowych i trzustki — dr med. Arka- dusz Stańczyk, doc. dr hab. farm. Aleksander Ożarowski	435
Wirusowe zapalenie wątroby — Hepatitis viralis	441
Zapalenie wątroby przewlekłe — Hepatitis chronica	444
Zwyrodnienie tłuszczowe wątroby — Degeneratio adiposa	445
hepatis	446
Marskość wątroby — Cirrhosis hepatis	446
Zapalenie przewodów żółciowych i pęcherzyka żółciowego	450
— Cholangitis et cholecystitis	450
Kamica żółciowa — Cholelithiasis	459
Zapalenie trzustki — Pancreatitis	459

Choroby układu moczowego — dr med. Wojciech J. Rewerski, doc. dr hab. farm. Aleksander Ożarowski	462
Stany zapalne dróg moczowych	464
Ciążowe zapalenie nerek — Nephritis gravidarum	469
Kamica moczowa — Urolithiasis	470
Choroby przemiany materii — prof. dr hab. med. Jan Kowa- lewski	484
Niedożywienie — Malnutrition	485
Otyłość — Adipositas	489
Cukrzyca — Diabetes mellitus	493
Dna — Diathesis urica	495
Choroby narządu ruchu — dr med. Witold Dudziński	498
Zrzesztwienie kości — Osteoporosis	498
Rozmięknienie kości — Osteomalacia	499
Krwio pochodne zapalenie kości — Ostitis, Osteomye-	500
litis	502
Urazy i złamania kości	503
Przewlekłe nieswoiste zniekształcające zapalenie kości —	504
Morbus Pageti	505
Gruźlica kostno-stawowa	506
Dystrofia kostna typu Sudecka	506
Nowotwory kości i stawów	506
Choroby gośćcowe	528
Zespół bolesnego barku — Periarthritis humero-scapularis	529
Zapalenie przyczepów ścięgniastych — Enthesopathia	531
Zioła w rehabilitacji chorób narządu ruchu	531
Choroby alergiczne — dr med. Augustyn Szozda, dr med. Jerzy Hofman	538
Dychawica oskrzelowa — Asthma bronchiale	543
Pokrzywka — Urticaria	547
Obrzęk naczynioruchowy Quinckego — Oedema Quincke	549
Wyprysk alergiczny — Eczema	550
Świerzb i świerzbiączka (atopowe zapalenie skóry) — Prurigo	552
Nieżyt sienny — Rhinitis allergica	554
Migrena alergiczna — Hemigrania allergica	555
Choroby kobiece — doc. dr hab. med. Michał Trączyński, dr med. Adam Kazior	557
Zakażenie i zapalenie narządów płciowych kobiety	557
Bolesne miesiączkowanie — Dysmenorrhoea	564
Nadmierne krwawienia miesiączkowe — Menorrhagia	569
Okres przekwitania — Climacterium	570
Niepłodność kobieca — Sterilitas	574
Położnictwo — Obstetricia	574
Poronienie — Abortus	576
Choroby wieku starczego — prof. dr hab. med. Jan Kowalew- ski	578
Zmiany starcze układu krążenia	582
Zmiany starcze przewodu pokarmowego	588
Zmiany starcze układu oddechowego	593
Zmiany starcze układu ruchu	594

Choroby skóry — prof. dr hab. med. Jan Łańcucki	597
Afty — Aphthosis	598
Bielactwo nabyte — Vitiligo	599
Brodawki zwykłe — Verrucae vulgares	604
Czyrak, czyracznosc — Furunculus, furunculosis	606
Figówka gronkowcowa — Sycosis staphylogenes	608
Gruźlica toczniowa — Tuberculosis luposa	609
Grzybica stóp — Tinea pedum	610
Kandydiaza paznokci i wałów paznokciowych — Onychia et perionychia candidamycetica	613
Kłykciny (brodawki) kończyste — Condylomata acuminata	614
Liszaj płaski, liszaj czerwony — Lichen planus, lichen ruber	615
Lupież różowy Giberta — Pityriasis rosea Giberti	618
Łuszczyca — Psoriasis	619
Łysienie łojotokowe — Alopecia seborrhoica	623
Łysienie plackowate — Alopecia areata	626
Odleżyna — Decubitus	629
Odmrożyny — Perniosis	630
Odmrożenie — Congelatio	632
Oparzenie — Combustio	634
Owrozdzenie żylakowe — Ulcus varicosum	636
Plamica — Purpura	640
Pocenie nadmierne — Hyperhidrosis	642
Pokrzywka — Urticaria	644
Rak skóry — Carcinoma cutis	646
Rogowacenie białe — Leukoplakia	648
Ropnie mnogie pach — Hidradenitis suppurativa	649
Świąd skóry — Pruritus cutis	650
Świerzb — Scabies	652
Trądzik pospolity — Acne vulgaris	653
Trądzik różowaty — Acne rosacea	655
Twardzina, sklerodermia — Scleroderma	657
Uszkodzenia skóry promieniami X i radu — Radiodermatitis	658
Wszawica łonowa — Pediculosis pubis	661
Wszawica głowowa — Pediculosis capitis	661
Wyprysk — Eczema	662
Zapalenie łojotokowe skóry (wyprysk łojotokowy) — Dermatitis seborrhoica (eczema seborrhoicum)	665
Zapalenie zhuszczające skóry — Erythrodermia	666

Choroby gardła, nosa, krtani i uszu — prof. dr hab. med. Jan Szymański, doc. dr hab. farm. Aleksander Ożarowski	671
Choroby gardła	671
Choroby nosa	673
Choroby krtani	680
Choroby ucha	683

Choroby jamy ustnej — prof. dr hab. med. Kazimierz Stawiński	686
Zapalenia jamy ustnej powierzchowne — Stomatitides superficiales	686
Zapalenia jamy ustnej głębokie — Stomatitides profundae	691
Choroby wirusowe jamy ustnej	694

Choroby o domniemanej etiologii wirusowej	708
Choroby pęcherzowe	710
Choroby przebiegające z zaburzeniami w rogowaceniu i złuszczeniu nabłonka	713
Drożdżycza powierzchowna jamy ustnej — Candidosis oris	716
Owrozdzenie odleżynowe — Ulcus decubitalis, decubitus	717
Rumień wielopostaciowy wysiękowy — Erythema multiforme exsudativum	718
Toksyczne zapalenia jamy ustnej — Stomatitides toxicae	720
Choroby przyzębia — Parodontopathiae	722

Choroby oczu — dr med. Maria Jurewicz	728
Jęczmień — Hordeolum	728
Zapalenie brzegów powiek przewlekłe — Blepharitis marginalis chronica	729
Zapalenie brzegów powiek wrzodziejące — Blepharitis ulcerosa	731
Zaburzenia czynności powiek	731
Zapalenie spojówek ostre i podostre — Conjunctivitis acuta et subacuta	732
Zapalenie rogówki i spojówki opryszczkowe — Keratoconjunctivitis phlyctenulosa	734
Zapalenie gruczołu łzowego ostre — Dacryoadenitis acuta	735
Choroby rogówki	735
Zapalenie nadtwardówki — Episcleritis. Zapalenie twardówki — Scleritis	738
Choroby jagodówki	738
Choroby siatkówki	739
Jaskra — Glaucoma	740

Choroby neurologiczne — dr med. Wojciech J. Rewerski, doc. dr hab. Aleksander Ożarowski	742
Akroparestezja — Acroparaesthesia	742
Choroba Ménière — Morbus Ménière	744
Drżączka porażna — Paralysis agitans, Parkinsonismus	745
Migrena — Hemispheralgia	748
Nerwoból — Neuralgia	751
Nużliwość mięśni — Myasthenia gravis	753
Padaczka — Epilepsia	754
Płásawica — Chorea	757
Rwa kulszowa — Ischias	759
Stwardnienie rozsiane — Sclerosis multiplex	762
Skorowidz rzeczowy	765